

Poate fi comparat programul pentru calculator cu un „cal troian” în „cetatea” dreptului de autor ?

***Coordonator,
Lector univ.dr. Nicoleta Rodica Dominte***

***Autor,
Prichici Elena-Patricia***

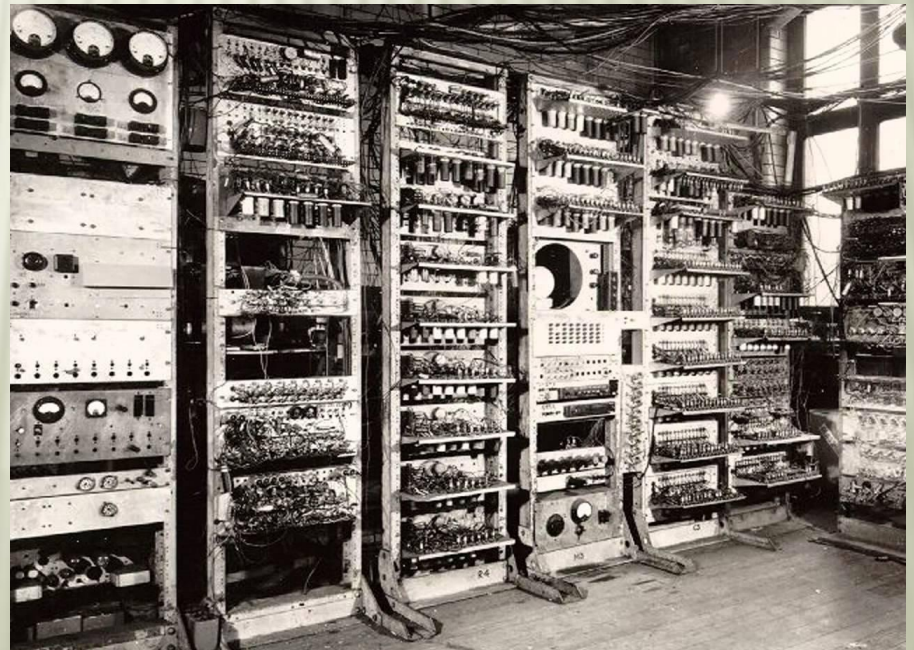
SCURT ISTORIC-

- Anul 1890- Statisticianul american Herman Hollerith a creat o tehnologie pe bază de cartele. Aceasta a dus la calcularea recensământului american în doar 3 ani.

- Anul 1943- A fost creat primul computer, într-un sens propriu al cuvântului, într-o formă asemănătoare celei pe care o cunoaștem noi astăzi. Electronic Numeric Integrator and Computer (ENIAC) a fost creat de către doi profesori din cadrul Universității Pennsylvania, și anume prof. John Mauchly și prof. J. Presper Eckert, cu scopul de a reduce timpii de calcul din balistică, fiind o tehnologie folosită în mod exclusiv de către armata americană.

- Anul 1946-Creatorii ENIAC au părăsit universitatea în care lucrau și au construit UNVIAC primul calculator comercial care putea avea și aplicații în domeniul guvernamental.

- Anul 1946- Douglas Engelbart a inventat prototipul calculatorului modern, astfel că această tehnologie tipic militară începe să-și deschidă porțile către publicul larg. În aceeași perioadă au început să apară și probleme cu nuanțe juridice în acest domeniu.

STABILIREA NATURII JURIDICE ÎN MATERIA PROTECȚIEI PROGRAMELOR PENTRU CALCULATOR- PROBLEME DOCTRINARE-

---

- La început, mecanismul acesta revoluționar nu era cunoscut publicului civil, iar prin prisma aspectului militar dominant avut în vedere, toate informațiile legate de modul de creare sau de utilizare al acestuia erau protejate prin contracte speciale ce conțineau clauze de confidențialitate bine conturate.
- Cea mai importantă discuție doctrinară, care s-a dus și care încă se mai duce, este pe terenul stabilirii naturii juridice corecte a protecției acordate unui program pentru calculator, taberele fiind împărțite între susținătorii protecției acordate prin prisma dreptului de autor, susținătorii oportunităților oferite de către aplicabilitatea unui brevet de invenție și susținătorii conceptului de dezvoltare liberă a științei prin minimalizarea oricărui aport juridic, așa-zisul concept de *open source*. Acesta din urmă fiind de un mic interes, deoarece deși duce la un avans tehnologic uimitor, baza domeniului de IT fiind creată prin *open source*, totuși, din punct de vedere economic lucrurile nu dau un randament cuantificabil.

DREPTUL DE AUTOR VS. BREVETUL DE INVENȚIE-

- În prezent, lucrurile au evoluat într-o asemenea măsură, încât bătrânul continent a adoptat, în mare parte, curentul de opinie favorabil aplicabilității regulilor dreptului de autor, idee transpusă prin *Directiva 2009/24/CE privind protecția programelor pentru calculator*, în timp ce în SUA, deși nu s-a dat un răspuns legislativ clar acestei probleme, fiind permisă atât protejarea programului pentru calculator prin așa-zisul *copyright* (formă adaptată a dreptului de autor european), cât și protecția prin intermediul brevetului de invenție, totuși, în practică, se vede clar o apetetență a dezvoltatorilor de software către brevetul de invenție, copyright-ul pe programe pentru calculator fiind oarecum ignorat.

PERICOLUL MAJOR AL OBIECTULUI PROTECȚIEI NORMELOR DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ-FENOMENUL DE COPIERE-

---

- Problema majoră a programelor pentru calculator rezidă în natura duală a acestora, ele fiind atât un mod de manifestare creativă a unei persoane, cât și un mod de funcționalitate inginerească, altfel spus de inovație adusă științei. Astfel, un program pentru calculator poate fi supus atât procesului de inginerie inversă (copiere non-literală), cât și procesului de duplicare (copiere literală), de piraterie clasică.

DREPTUL DE AUTOR-

- Art. 72 din *Legea 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe* ----
-(1) Prin prezenta lege, protecția programelor pentru calculator include orice expresie a unui program, programele de aplicație și sistemele de operare, exprimate în orice fel de limbaj, fie în cod-sursă sau cod-obiect, materialul de concepție pregătitor, precum și manualele.
- *Exemplu de cod-sursă - Suma primelor n numere naturale în limbajul C++:*

```
#include<iostream.h>
#include<conio.h>
long int suma(long int i)
{
    if(i!=1) suma(i-1)+i;
    else return 1;
}
void main(void)
{
    long int n;
    clrscr();
    cout<<"Introduceti n= ";cin>>n;
    cout<<"Suma primelor "<<n<<" numere este "<<suma(n)<<endl;
}
```

- Exemplu de cod-obiect-

```
0011111100000011111001001100011011100101001111111111101
1110111111000011101011111101100011110111111010101100110
1101111100001110001101010010111010011111000110001000110
110001110111101111110111111111101000111111011101111110
111110011011101111000111101110101110100011111110111110
110011011111101100010010000001011101110111011111111111
1111100011111100011111111111111001111001111110010111111
01111110110011101111011111101011111011111111101100111010
1111111110001111111001010010100011111011110110100111101
0001111111111011000101000011110010000000111100100100011
1011111001111111101010111111000101110111000001001111110
0111000011110111011111001111110011111111001100000110111
1011101101000010011001100011101110000110010000001100111
11011001100010101111011101000111110100011010111110010111
1111111110011000111100111101010000110100111000100100010
1110100001011100111111100000111110111111011110101111100
111001001101011111111110011111111111111111111001010111111
0000000001111111100001100111101100100011011011010110001
01000100111111100111111111111110011111000111110011110101
0100011110010011111110000101111011100110111110110011111
```

- *(2) Ideile, procedeele, metodele de funcționare, conceptele matematice și principiile care stau la baza oricărui element dintr-un program pentru calculator, inclusiv acelea care stau la baza interfețelor sale, nu sunt protejate.*
- Autorul unui program pentru calculator nu poate proteja cu ajutorul dreptului de autor ideea sa inovatoare, ci doar modul în care a ales să o exprime pentru public.
- Exemplu: Google maps vs. 7 ways

JURISPRUDENȚĂ-

○ ***Karum v. Fischer & Paykel Finance.***

-Situație de fapt:

- × Pe scurt, Fischer & Paykel Finance este o companie de servicii financiare care în anul 2004 a cumpărat Retail Financial Services Ltd, un consorțiu aparținând companiei Farmers Trading Company. Cea mai importantă afacere din cadrul RFS a fost așa-numita Farmers Card. Aceasta constă într-o linie de carduri de credite private care era susținută tehnic de un software denumit CMS și scris în COBOL. Programul a fost creat de către Karum, o firmă californiană, de la care FTC au cumpărat o licență în anul 1994.
- × În momentul achiziției, FPF a cumpărat pe termen temporar o licență Karum pentru programul CMS, deoarece compania lucra la propriul program pentru calculator denumit Lending scris în Ingres.
- × În anul 2006, cei de la Karum, în urma unei inspecții prevăzute în contractul de licență, au susținut că printre modificările aduse programului Lending, program creat în regim propriu de către FPF, au fost adăugate și calendare ale plăților făcute și ale restanțelor existente care generau un istoric de 24 de luni asupra situației fiecărui client, opțiune ce ar fi fost copiată și astfel s-ar fi încălcat dreptul de copyright asupra programului CMS.
- × Cei de la Karum au recunoscut faptul că Lending are un cod-sursă sintactic și structural diferit de codul CMS ce nu conține secvențe din codul celui din urmă, acuzând, în fapt, un caz clar de inginerie inversă sau de așa-zisă copiere non-literală.

-Soluția instanței:

Instanța supremă neozeelandeză a susținut că, într-adevăr, în cadrul dreptului de autor se oferă o protecție împotriva copiei non-literale operelor literare de tipul pieselor de teatru sau scenariilor de film, autorul fiind protejat împotriva furtului unui anumit personaj sau împotriva furtului unei anumite scene, dar acest tip de protecție nu poate fi acordat unui program pentru calculator, neexistând linie de comparație între cele două moduri de creație intelectuală, lucru datorat în primul rând puternicului caracter tehnic avut de către programul pentru calculator.

- ***SAS Institute Inc vs. World Programming Limited.***

-Situație de fapt:

- ✘ SAS Institute Inc. este un dezvoltator de programe analitice care oferă utilizatorilor posibilitatea să scrie și să ruleze propriile aplicații pentru manipulat diverse date. Aceste programe sunt scrise într-un limbaj propriu, SAS language, iar utilizatorii sunt nevoiți să cumpere o licență în acest sens.
- ✘ World Programming System este o companie care a dezvoltat un produs ce putea să ruleze aplicații scrise în SAS language. Pentru a atrage clienții SAS, cei de la WPS au creat o interfață funcțională asemănătoare celor de la SAS. Prin același tip de comenzi sunt obținute același tip de rezultate.
- ✘ În obținerea produsului software cei de la WPS au studiat manualele publicate de SAS, care descriau limbajul SAS și funcțiile programului SAS, și au supus unei analize o versiune în scop educativ a programului pentru calculator. Deși a fost general acceptat faptul că nu s-a studiat codul-sursă sau decompilat software-ul SAS, aceștia au considerat faptele săvârșite de WPS drept o ingerință adusă drepturilor de autor deținute.

-
- Soluția instanței:
  - ✓ CJUE a statuat că prin raportare la legislația în materie, atât europeană, cât și internațională, funcționalitatea unui calculator, limbajul de programare, grafica de utilizator, precum și formatul în care sunt exploatare anumite părți din calculator spre a obține anumite funcții, nu pot fi considerate moduri de exprimare ale unei idei ce stă la baza unui program pentru calculator. Iar a accepta protejarea funcționalității unui program pentru calculator duce la crearea de monopoluri pe piață, astfel oprindu-se avansul tehnologic în domeniu. În același timp, aceasta a mai clarificat faptul că reproducerea într-un program pentru calculator sau într-un manual de utilizator a unor anumite elemente ale unui alt program pentru calculator, descrise într-un manual de utilizator, pot constitui încălcări ale drepturilor celui din urmă, dacă acestea sunt o clară manifestare a creativității autorului.

○ ***Navitaire Inc vs. Easyjet Airline Co & BulletProof Technologies Inc.***

-Situație de fapt:

- ✘ Easyjet a achiziționat o licență pentru un sistem de rezervare a biletelor de zbor, numit OpenRes, de la predecesorul companiei Navitaire. Ulterior aceasta din urmă a asigurat la rândul ei o interfață web, TakeFlight, celor de la Easyjet. Aspectul litigios intervine atunci când cei de la Easyjet au folosit o altă interfață decât cea licențiată și împreună cu cei de la BulletProof au scris, pe baza studierii funcțiilor programului OpenRes, un nou sistem de rezervare a biletelor, eRes.
- ✘ Astfel, cei de la Navitaire au susținut că, deși nu a fost folosit propriu-zis codul-sursă al programului lor, cei de la Easyjet au obținut un program pentru claculator cu o interfață și o funcționalitate de o similaritate izbitoare cu cele oferite de OpenRes.

-Soluția instanței:

- ✓ În acest litigiu, England and Wales High Court, instanța în fața căreia cauza a fost adusă, a statuat că acceptând noțiunea de mai multe moduri în care poți obține același rezultat, în cazul de față același tip de interfață de utilizator, cei de la Easyjet nu au încălcat niciun drept deținut de către cei de la Navitaire atâta timp cât cele două coduri-sursă sunt diferite. Curtea a explicat conceptul prin asemănare acestuia cu cazul a doi cofetari care obțin aceeași prăjitură prin două rețete diferite. Ce poate fi considerată, cu adevărat, o încălcare este copierea unor anumite elemente de design, precum anumite iconițe de pe ecran ce manifestau o clară creativitate din partea autorului.

DREPTURI MORALE DE AUTOR-

- × Dreptul de paternitate,
- × Dreptul la nume,
- × Dreptul de divulgare,
- × Dreptul la inviolabilitatea operei,
- Situația excepțională a dreptului de retractare.

DREPTURILE PATRIMONIALE DE AUTOR-

- × Dreptul exclusiv de a realiza sau autoriza reproducerea permanentă sau temporară a unui program pentru calculator,
- × Dreptul exclusiv de a aduce transformări programului,
- × Dreptul exclusiv de distribuire către public,
- × Dreptul exclusiv de închiriere către public, importul în vederea comercializării pe piața internă a copiilor realizate după program cu consimțământul autorului,
- × Dreptul de comunicare publică, directă sau indirectă a operei,
- × Dreptul la realizarea de opere derivate.

REGISTRUL NAȚIONAL AL PROGRAMELOR PENTRU CALCULATOR-

Aceasta este o instituție construită în mediul european al dreptului de autor prin *Directiva 2009/24/CE*, fiind prezentă și în alte colțuri de lume precum Canada sau China . În momentul de față, este socotită, de către cei mai mulți, drept inutilă, deoarece nu oferă o protecție propriu-zisă programatorilor, singurul său scop fiind pur comercial.

LIMITELE PROTECȚIEI ACORDATE AUTORULUI DE SOFTWARE-

- ✘ Puținele limite ale protecției oferite programului pentru calculator, precum posibilitatea de a avea copii de arhivă și siguranță sau posibilitatea decompilării programului pentru calculator, așa-zisul concept de interoperabilitate, sunt acordate, de regulă, în beneficiul utilizatorului ce nu are neapărat cunoștințe de specialitate.
- ✘ Acestea, deși sunt de o reală utilitate, acoperând o mare parte din cerințele pe care le poate avea un utilizator de software, consider, totuși, că în ceea ce le privește, s-ar putea folosi noțiuni mai clare, mai bine definite și explicate pe înțelesul tuturor, deoarece mulți termeni tehnici sunt lăsați la latitudinea doctrinei ce poate fi de multe ori contradictorie.
- ✘ Pe lângă aspectul comentat mai sus, așa cum s-a precizat și în doctrină, sunt necesare unele limite noi pentru a asigura în deplină siguranță situații precum *sharing-ul* de materiale multimedia pe net sau transmisiuni de date accidentale în scop non-comercial, deoarece limitele, în esență, sunt necesare pentru a oferi o protecție optimă tuturor participanților din cadrul fenomenului IT, fie că sunt ei dezvoltatori sau consumatori.

BREVETUL DE INVENȚIE -

- ✘ La prima vedere, protecția strictă împotriva ingineriei inverse poate părea extraordinară. Fiecare programator vrea să își vadă inovația protejată de așa-zisul furt intelectual. Dar în realitate, acest lucru este un real dezavantaj pentru progresul tehnic, adică, într-un final, pentru utilizatorul de rând, deoarece prin instituire de numeroase brevete se va ajunge la un monopol pe piața informatică. Iar neexistând concurență pe piață, nimeni nu se va mai chinui să-și îmbunătățească produsul prin noi atribute.

STUDII DE CAZ-

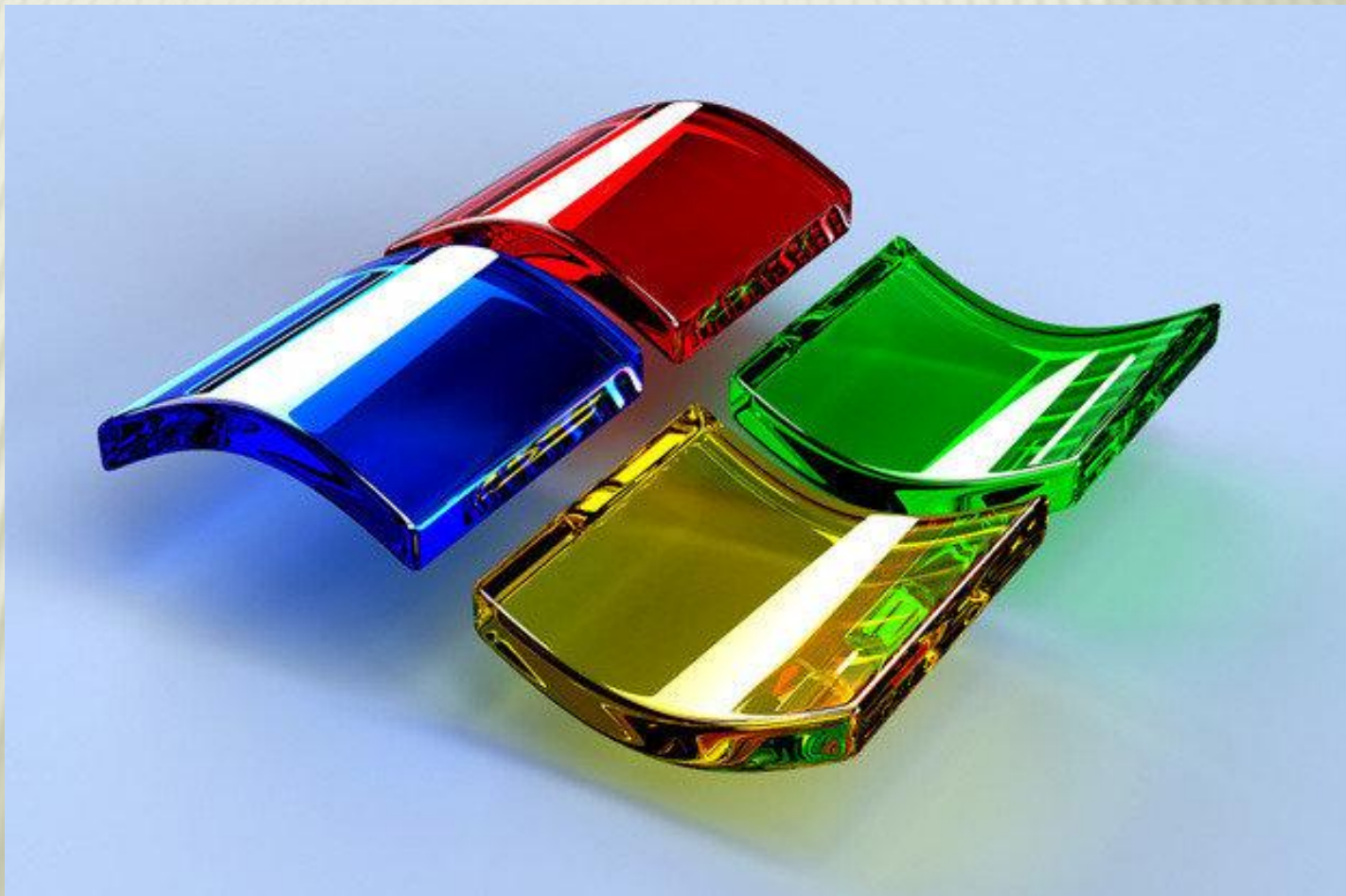

× Yahoo vs. Facebook:

× Windows:

CONCLUZII-

- A fost programul pentru calculator doar un *cal troian* introdus în materia dreptului de autor, o materie depășită pe alocuri de evoluția societății cotidiene?
- Constituie dezvoltarea unor norme *suis-generis* o soluție viabilă pentru protecția programelor pentru calculator?

Vă mulțumim pentru atenție!

